وَرَتِّلِ الْقُرْاٰنَ تَرْتِيْلًا ﴿القران﴾

دَ علم تجوید په موضوع یو منفرد کتاب

ګلدسته دَ تجوید

﴿دَ علم تجوید ټول اهم مسائل په شعرونو کښې﴾

تصنیف

احمدعلی مردانی

فاضل جامعة العلوم الاسلامیه علامه بنوریؒ ټاون کراچی

Ketabton.com

خورونکے

اسلامی ادبی ټولنه

یونیورسټی روډ مردان 0312-9818511

ګلدسته دَ تجوید منظوم

تصنیف

احمدعلی مردانی

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمٰن الرحيم

دَ علم تجويد په موضوع يو منفرد کتاب

ګلدسته دَ تجويد

﴿دَ علم تجويد ټول اهم مسائل په شعرونو کښې﴾

ليکونکے

احمد علي مرداني

فاضل جامعة العلوم الاسلاميه علامه بنوري ټاون کراچي

خورونکے

اسلامي ادبي ټولنه مردان

(c) ketabton.com: The Digital Library

تقریظ

استاذ العلماء والشعراء حضرت مولانا

محمد ابراهیم فاني رحمة الله تعالیٰ علیه

بسم الله الرحمٰن الرحیم

الحمد لله وحده والسلام علی من لا نبي بعده ! اما بعد په قرآن کریم کښي دَ الله تعالیٰ جل شانه ارشاد دے : وَرَتِّلِ الْقُرْاٰنَ تَرْتِیْلًا . قرآن کریم دَ الله تعالیٰ رالیږلے اخیرے کتاب دے چي په خوږ نبی ﷺ حضرت محمد ﷺ ئي نازل کړي دے. ددي عظیم الشان کتاب چي څنګه معنیٰ او تفسیر زده کول ضروري دی دغه شان دا خبره هم ډیره اهمیت لري چي ددي کتاب قراءت او تلاوت دي هم دَ تجوید او قواعدو مطابق اُوشي . علم التجوید ډیر لوئي علم او فن دے . په دي کښي ددي فن او علم ماهرینو ډیر کار کړي دے او ډیر کتابونه ئي لیکلي دي . موجوده مختصره رساله محترم مولانا احمدعلي مرداني صیب دَ طالب علمانو دَ زده کړے او دَ یادولو دَ پاره په پښتو نظم کښي تیاره کړے ده . ماشاء الله ډیر په ښۀ انداز ئي په دي کښي قواعد دَ تجوید دَ شعرونو په شکل پیش کړي دي . زما دُعا ده چي الله کریم دي دي مختصرے رسالي ته قبولیت عامه ورکړي چي ټول پښتانۀ ورنه ترې مستفید شي . آمین

محمد ابراهیم فاني

خادم العلم والطلبه بجامعة دار العلوم حقانیه اکوړه خټك

۵ محرم الحرام ۱۴۳۳ھ

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمٰن الرحيم

دَ صاحبِ کتاب یو څو خبرې

دَ الله تعالیٰ شکر واحسان دے چې مونږه ئې دَ حضرت محمد رسول الله ﷺ په اُمت کښې پیدا کړو او بیا ئې بل احسان په مونږ دا اُوکړو چې مونږ له ئې په دُنیا کښې دَ دُنیا دَ ژوند تیرولو دَ پاره یو عظیم الشان کتاب قرآن کریم راکړو. چې دَ دُنیا او دَ آخرتِ دَ هریو مسئلے دَ پاره کافی او شافی دے. دغه قرآن کریم باندې چې څنګ په صحیح لوستلو باندې ډیر اجر وثواب مقرر دے. دغه شان که که یو انسان دغه قرآن کریم غلط اُولی دَ هغه انسان دَ پاره په آخرت کښې سزا او وعید هم شته. ددغې سزا او وعید نه دَ بچ کیدو دَ پاره او لوئې اجر دَ حصول دَ پاره په هر دور کښې علماء او قراء په خپل خپل ځائے زبردست محنت کړې دے. او دا محنت به ترقیامته پورې (انشاء الله) جاری وی. چې په ښهٔ انداز سره دَ قرآن کریم تلاوت اُوکړے شی او هر یو مسلمان په قرآن کریم کښې دَ غلطو نه محفوظ پاتے شی. ما هم ددغې مقصد حاصلولو دَ پاره دا مختصره رساله دَ الله تعالیٰ په فضل وکرم او توفیق سره تیاره کړې ده. مولیٰ کریم دې ئې ماله او زما والدینو، تولو اُستاذانو او ملګرو له سبب دَ فلاح اُګرځوی. والله الموفق والمعین. ربنا تقبل منا انك انت السمیع العلیم وتب علینا انك انت التواب الرحیم وصلی الله تعالیٰ علی خیر خلقه محمد واٰله واصحابه اجمعین.

ابو القاسم احمد علی مردانی

یونیورستی روډ خوره بانډه مردان

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمٰن الرحيم

اولني ليك

پس له حمده له صلوة دا بيان
مبتدى دَ پاره خدايا كړې اسان
مهربان شو كۀ په ما پروديګار
تاسو ته به وړاندې كړمه څه اشعار
مسائل مې دَ تجويد كړل څه راجمع
دَ الله نه پرې دَ اجر ساتم طمع
عربى كښې چې ادا كله حرفونه
مخرجونه ياد ساته او صفتونه
دې ته وائى دَ قرآن علم تجويد
نۀ دې ګران بنۀ دے اسان علم تجويد
دَ هر هغه ځائے چې تهٔ كے ادا كيږى
په مخرج سره دُنيا كښې به ياديږى
پنځه ټول دى مخوجونه دَ حرفونو
ياد ساته دغه بيان دَ بُنيادونو
جوف او حلق سره كړه ژبه شونډے نورے
دَ خيشوم ورسره نوم شته دے كۀ ګورے
دا اُصول دَ مخارجو ټول بيان دى
لازمى دا پيژندل په هر انسان دى

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخارج دي بُنيادونه دَ حرونو
ځان خبر ساته ددغي بُنيادونو
په کوم شان او کيفيت چي حرف ادا شي
صفتونه به تري جوړ ددي دُنيا شي

دَ علم التجويد اهميت او حکم

هريو حرف صحيح لوستل دي ضروري
دا لازم دي دَ تجويد په مبتدي
دغه حکم دَ اللّٰه ددي کلام دے
معززه دے عالي اوچت مقام دے
دغه حکم دَ حديثِ مصطفیٰ ﷺ دے
چي دَ دوجهان دَ پاره نُور رڼا دے
داسے وائي په دُنيا کښي عالمان
په تجويد سره ښائسته ؤ دغه قرآن

لحنِ جلي او لحنِ خفي

په دوه قسمه دا غلطے دَ مبتدي دي
په غلطو کښي څه جلي دي څه خفي دي
غلطي غټه چي وي دغه ده حرامه
په لحنِ جلي ياديږي دا تمامه
صفت پريدي چي دَ حرف کله بشر
لحن جوړ به تري خفي شي سراسر

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا دوه قسمه دي غلطې دَ هر انسان
کله لُولی چې دُنيا کښې څوك قران

بچ ساته ددې غلطو نه خپل وجود
په دُنيا درنه جوړ نشی چې مردود

دَعلم التجويد موضوع

دَ قرآن الفاظ موضوع ده دَ تجويد
ترقی غواړه دَربّ نه دَ مزيد

په تجويدسره دَلوستلو تعليم

په تجويد سره قرآن لوستل پکار دی
بے تجويده ئې لوستونکی ګناه ګار دی

په تجويد سره لوستلو کښې عزت دے
بے له دغې ددُنيا دَ در ذلت دے

په تجويد سره ښائسته ښکاری قرآن
لکه تاج چې وی په سر دَ يو انسان

دَعلم تجويد مقصد او غرض

ښۀ صحيح دَ حرف ادا لری مقصد
دَ تجويد دے دغه حکم دَ ابد

ښۀ ښائسته ۀ به پرې حرفونه دَ قرآن شی
چې تابع څوك دَ تجويد په دې جهان شی

دا قرآن په دے تجويد سره ښائسته ۀ دے

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ دي ژوند دَ پاره ښکلې نمونه دے
هر انسان په دغه علم ښائسته کیږی
لکه ګل دَ باغیچې تر ینه جوړیږی

دَ تجوید مرتبې

مرتبې دي دتجوید درے دَ جهان
داسې وائی په دُنیا کښې عالمان
یو تدویر دے، بل دے حدر بل ترتیل
عالمانو بیان کړے دے تفصیل
ترتیل نوم دے دَ ښۀ رُو او اطمینان
تلاوت چې کوی کله مسلمان
حدر وائی تیز لوستلو ته دُنیا کښې
بیان شوے دَ قاریانو په وینا کښې
نۀ وی تیز او په مزه چې تلاوت
دا تدویر دے په دُنیا کښې هر ساعت
مرتبې دُومره تجوید له په دُنیا دی
لکه څنګ چې دري نقطې دَ هر یو ثا دی

دَ تجوید ارکان

لکه څنګ چې دَاودس فرض څلور دی
دَ تجوید سره ارکان دُومره په کُور دی
مخرجونه دَ حرفونو پیژندل دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیژندل دی دَ صفاتو او وئیل دی

پیژندل دی دَ حروفو تول احکام

هم عادت دَ ښهٔ لوستلو کړه مدام

د تجوید دَ پاره تول دغه ارکان دی

په ترتیب سره چې بره دا بیان دی

دَ علم التجوید فائده

ځوك چې لولی په تجوید سره قرآن

دا رضا ده دَ الله غنی سبحان

دَ رسول الله ﷺ رضا شته په دے کار

شته رضا دَ اولیاؤ په دغې لار

آخرت کښې ئې بدله ده نعمتونه

ملاوېږی به په دغې جنتونه

دَ تسمیے او تعوذ بیان

هر کله چې تلاوت کړے دَ قرآن

دري صورته یادساته ددې جهان

یا به تهٔ شوروع کوے سر نه سورت

یا دَ مینځ نه به کوے تهٔ تلاوت

یا به ستا مینځ کښې سورت نه ابتدا وی

دري حالته به دا دلته کښې تل ستا وی

دَ اول صورت نه راشه ځان خبر کړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

تعوذ او تسميه دواړه په سر کړه
تعوذ او تسميه دلته راغلے
دا عمل دے دَ محبوب نبي ﷺ د ير شکلے
دويم صورت کښې تعوذ وئيل بهتر دي
دا کارونه دَ ثواب دَ هر بشر دي
تسميه کښې هر بشر لره اختيار دے
دَ ثواب دا په کارونو کښې يو کار دے
دريم صورت کښې تسميه هر ځائے راغلے
خبردار تر ينه هر بشار دے هر يو کلے
دَ تو بے دَ سورت حکم بل جُدا دے
هغه حکم راشه لاندي دلته دا دے
تسميه ئي په اول کښې نشته نشته
دا حصه ئي په اول کښې نشته نشته

دَ تعوذ او تسميه تفصيل

کۀ سورت نه ستاوی چرے ابتدا
تعوذ کړه تسميے سره ادا
صورتونه تري جوړيږي تول څلور
وصلِ کُل او فصل کُل نه پس دي نُور
شته فصلِ اول وصلِ ثاني صورت
څلورم ئي دے اُلټه په حقيقت

(c) ketabton.com: The Digital Library

په خلورو کښې چې بره ذکر دا دی
درے صورته په کښې دلته ټول روا دی
وصل اول بیا فصلِ ثانی صورت
ناروا دے دا صورت دَ تلاوت
نور ددې نه علاوه چې درے ادا دی
دغه درے واړه هر ځائے کښې تل روا دی

دَ مخارجو بیان

دَ مخرج مثال دَ کُور دے دَ بنیاد
بې بُنیاده کور لیدلې چا آباد
حلق یا ژبه یا وی شونډے دَ انسان
دَ کوم ځائے نه ادا کیږی چې بیان
مخرج دغې ځائے ته وائی په دُنیا
دَ قاریانو علماؤ ده وینا
مخرجونه ټول دی اُوولس دَ حرفونو
دا بیان دے یقینی دَ کتابونو
چې ساکن وی دَ الف سره واو یا
جوفی نوم ددې مخرج دے په دُنیا
دَ همزې سره چې جمع کړے بیا ها
ادا کیږی دوی دَ حلق په انتها
مینځ دَ حلق دے عین او حا له په جهان

(c) ketabton.com: The Digital Library

خیال ساتی ددي خبري عالمان
غین او خا دَ حلق أخر نه ادا کیږي
په لفظونو کښې چې کله بیانیږي
دَ اخر ژبې سره لهات چې مل شي
قاف به جوړتري دَ دُنیا په هر منزل شي
لږ را لاندې هریو قاف نه کاف ادا دے
دا مخرج ددغې قاف نه بل جُدا دے
مینځ دَ ژبې کۀ تالو سره شي مل
جیم دَ شین سره راځي په دې منزل
یا حرکت لرونکي، دا رنگ یا دَلین
ادا کیږي ددې ځائې نه په بهترین
کۀ دا ژبه ددې ژامې سره مَل شي
جوړیږي ضاد تري ددُنیا په هر محفل شي
یو دَ ژبې غاړه بل کړه شمیر انیاب
ثنایا رُباعي دواړه د هر باب
هم اُورې دَ ضواحك شي چې تمام
ادا کیږي ددې ځائې نه هریو لام
یو دَ ژبې غاړه بل تالو کړه بره
نون ددلته نه ادا کړه ښۀ په نره
لږ دننه چې دَ نون نه څوك شي کله

(c) ketabton.com: The Digital Library

را ادا بــــه شـــی ددې ځــــائـــے نـــه پـــه خپـلــه
کـــــړه دَ پــــاس غــــاشــونــو بيــخ دَ ژبـــے ســـر

طــــاء، تــــاء، دال تـــرې ادا کيـــږی پــــه هـــر در
ژبـــے ســـر نــــــه ادا کيـــږی ظـــا او ثـــا

چـــې شـــی يـــو دَ ثــنـــايـــا غـــاړه عـلـيـــا
دا مــــخــــرج دَ هــــريـــو ذال دے دَ جهـــــان

داســـې وائـــی دَ قـــرآن دغـــــه قـــاريـــان
مينـــځ چـــې شـــی دَ ثـنـــايـــا دَ ژبـــے ســـر

ورتــــه خيـــال کـــوه دُنيـــا کښـــې پـــه نـظـــر
دا دَ صـــــــاد او زا دَ سيــــن دے يـــو مـــخـــرج

دا ښــــائستـــــه ډيـــر بهتـــريـــن دے يـــو مـخـــرج
مينـــځ دَ لانـــدې شـــونـډې دے مـــخـــرج دَ فـــا

چـــې شـــی يـــو دَ ثــنـــايـــا غـــاړه عُـلـيـــا
کـلـــه شـــونـډے چـــې دا دواړه يـــو ځـــائـے کيـــږی

واو او بــــــاء ســـــره هـــر ميـــم تـــرې ادا کيـــږی
دغُـــنّـــے مــخـــرج خيشـــوم دے بيـــان شـــوے

ښــائستـــه دی ســـره دُنيـــا کښـــې قـــرآن شـــوے
مـــخـــرجـــونـــه دَ حـــرفـــونـــو دی دا تـــول

بُـــنيـــــادونـــــه دَ حـــرفـــونـــو دی دا تـــول

★★★★★★★★★

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ خلے غاښونه

ثـنـایـا اوربـاعـی څـلـور څـلـور
بیـا انیـاب اوضـواحك شتـه دُومـره نُـور
طـواحـن غـاښـونـه دولـس شتـه پـه شمیـر
نـواجـذ څـلـور چـې نـۀ شـی درنـه هیـر
شـل غـاښـونـه دَ اضـراس شـول دغـه شان
دوه دیـرش خُـلـه کښـې شـول غـاښـونـه دَ انسـان

دَ صفاتو بیان

دَ صـفـت مـعـنـیٰ راغـلـے ده حـالـت
دا یـاد شـوے پـه مـعـنـیٰ دَ کیـفیـت
تـول صـفـات لـری دوه قسـمـه دَ جهـان
لازمـی او عـارضـی دی عـالیشـان
لازمـی نـه جُـدا کیـږی لـه حـرفـونـو
خیـال سـاتـه ددغـې تـولـو صـفـتـونـو
عـارضـی صـفـت وی حـرف کښـې کـلـه کلـه
کـلـه کـلـه دَا دَ حـرف نـه بیـل شـی خپـلـه
دا ښـکـلا وی دَ حـرفـونـو دَ جهـان
کـۀ دُنیـا کښـې ورتـه خیـال اُوکـړی انسـان
پـه دے هـریـو حـرف ښـائستـۀ لـکـه دَګـل شـی
خـوشبـودار مشـك وعـنبـر دَ هـر مـحـفـل شـی

(c) ketabton.com: The Digital Library

خیـــال کــوه ددغـــې تــولــو ښـــهٔ تــمـــام
داســـې وائـــی پـــه دُنیـــا کښـــې خـــاص او عـــام

صفاتِ لازمه

چـې دَ حـرف سـره یـو ځـائـے پـه هر مـکـان وی
دا صـــفـــت بـــه لازمـــی ددې جهـــان وی
چـې جُـدا تـریـنـه پـه یـو مـقـام کښې نـهٔ شی
چــې جُـدا تــریـنـه پـه یو کـلام کښــې نــهٔ شــی
ورتـــه وائـــی خـــاص او عـــام صـفـــت لازم
ورتـــه وائـــی تـول تـمـــام صـفـــت لازم
یـــاد کـــړه اوولـــس لازمـــی تـول صـفـتـونـه
څـنګ چـې اوولـــس دی یـاد شـوې مخـرجـونـه
لـــس صـفـات درنـه هیـر نـهٔ شـی متـضـا د دی
ضـد پـنـځـه دَ پـنـځـو دلتـه کښـې تـول یـاد دی
ووهٔ دی غیـــر متـــضـــاده تـــول صـــفتـــونـــه
دا صـــفـــات لـــری جُـــدا جُـــدا حـــرفـــونـــه

دَ صفاتِ متضاده بیان

تـول پـنـځـــه دَ پـنـځـو ضـد دی متـضـــاد
دا صـــفـــات پـــه دې صـــفـــت ســره دی یـــاد
لـــس حـــرفـــونـــه مهـمـوســـه دی دَ جهـــان
نُـــور راغـــلـــی جهـــریـــه تـــول دَ قـــرآن

(c) ketabton.com: The Digital Library

لس حرفونه مهموسه لري صفت
کره فَحَثَّهُ شَخْصٌ سره سَکَتْ
جهر نوم دَاوچت والی او قوَت دے
نرم والے مهموسه کښې هر ساعت دے
دریم صفت دَصفتونو نه شدّت دے
دا شامل زمونږ سره په تلاوت دے
ټول دی نُوولس مجهوره په شمار حرفونه
جهر سره ښائسته کیږی دا لفظونه
دَ شدّت معنیٰ سختی ده دَ جهان
داسے وائی په دُنیا کښې عالمان
په اتو حرفونو کښې صفت شدّت دے
مجموعه کښې دا اَجِدُ قَطٍ بَکَتْ دے
بل شِدّت ته مخامخ صفت رِخوت شته
نرم والے په کښې پروت په هر جهت شته
لکه خنګ چي دَ مَنْفُوْشْ شین دے شین
دا آواز دے دَ نرمے ښه بهترین
دَرخوت حرفونه شپاړس دی په کور
دَ شدّت او تَوَسُّطْ دی کور کښې نور
پنځه ټول متوسط دی معتبر
مجموعه دَ توسط ده لِنْ عُمَرْ

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهٔ أواز پهٔ کښي بنديږی دَ انسان
بَیُنَ بَیُنَ ورته هم وائی په جهان
په صفاتو کښي پنځم دے استعلا
ووهٔ حرفونو کښي راغلے په دُنیا
خُصَّ ضَغْطٍ قِظْ ددي ده مجموعه
دَ حرفونو استعلاء ده دا حصه
ضد شپږم دَ استعلا دے استفال
تول لری دوویشت حرفونه دَ کمال
دَ اطباق صفت نه ځان کړه ښهٔ خبر
تول څلور لری حرفونه په هردر
طا او ظا سره ملګرے صاد او ضاد
مطبقه سره دی دا حرفونه یاد
دَ اطباق ضد انفتاح دے هر ساعت
تول پنځویشت حرفونه دا لری صفت
په اذلاق صفت کښي شپږ دی تول حرفونه
فَرْ مِنْ لُبٌ کښي دی دا صفتونه
دغه تول متضاده صفات شول تیر
درنه نهٔ شی تلاوت کښي چي دا هیر
خیال ساته ئي تلاوت کښي هرساعت
ښائستهٔ کیږی په دے هر ځائے تلاوت

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ صفاتِ لازمه غیر متضاده بیان

لــکـــه څــنګ دَ فــاتـحـې چــې ووۀ ایــات دي
دُومـــره غیـــر متــضـــاده لـــه مـقــامــات دي
لــکـــه څــنګ چــې ووۀ اسـمــانــه دَ جهــان دي
دُومـــره غیـــر متــضـــاده صــفـــات بیـــان دي
تــول دي ووۀ مـــنـــفـــرده صـــفـــات دُنیـــا کښـــي
دا دي غیـــر متــضـــاده هـــره ویـــنـــا کښـــي
پـــنـــځــو حــرفـو کښــي راغـلــې قـلـقـلـــه ده
قُـــطُـــبُ جَـدٌ کښــي پــرتــه دا مـجـمـوعـــه ده
یـــو صـــفـــت دے پـــه صــفــاتـو کښـي صـفیـر
ذکـــر کـــړے عـــلـــمـــاء دے پـــه تـــحـــریـــر
زا دَ صـــــاد ســـره کـــړه جـمـع بــل کـــړه سیـــن
دَ صـــفیـــر حـــرفـــونـــه درے دي دا حسیـــن
یـــو صـــفـــت دے دَ صـــفـــاتـــو نـــه تـــکـــریـــر
رېیـــدل دَ ژبـــې را کښــــي پـــــه تـــقـــریـــر
یـــو صـــفـــت دَ تـــفـشـــي شتـــه پـــه یـقیـــن
دا صـــفـــت لـــري یـــو حـــرف هـغـــه دے شیـــن
شیـــن چـــي کـــلـــه پـــه دُنیـــا کښــي ادا کیـــږي
آواز خُـــلـــه کښــي ورســـره پـــوره خـــوریـــږي
ښـــۀ پـــه نـــرمـــه ادا کیـــږي حـــرف دَ لیـــن

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه دوه حرفونه دي نښهٔ بهترین
واو نه مخکښي چي وي زور دا په هر در
زور دَ یاء نه مخکښي وي چي په نظر
هله دا صفت به دلته کښي موندے شي
هله دا صفت بیا دلته کښي راتلے شي
انحراف صفت دَ راء سره دَ لام دے
چي یو بل ته مائل کیږي نو تمام دے
یو صفت استطالت دے معتبر
دغه ضاد سره موندے شي په هر در
دغه غیر متضاده دي صفتونه
چي ملګري دَ دُنیائي دي حرفونه

دَ صفاتِ عارضه بیان

عارضي صفت وي حرف کښي کله کله
لکه خنګ چي را نرمے شي او ډبله
تول لري دغه صفت اته (8) حرفونه
شائستهٔ کیږي دَ قرآن په دے لفظونه
لام او راء سره چي میم ساکن کړے نور
نون ساکن سره شُول دا حرفه خلور
دغه رنګ دے میم او نون هر مشدد
دا تنوین دے دغه رنګ هم معتمد

(c) ketabton.com: The Digital Library

همزه هغه چې لرونکے مخکښې زور وي
واو ساکن نه مخکښې پيښ چې په يو در وي
هريو ځائے کښې چې دَ ياء نه مخکښې زير وي
ښه قاري دے چې آګاه له دے نه ډير وي

دَ لام قاعدے

که دَ پاك اللّٰه دَ نوم نه مخکښې زور وي
غټ به لام ئې په لوستلو سراسر وي
دَ اللّٰه نه مخکښې پيښ راشى چې کله
لام دَ پاك اللّٰه به غټ وائے پخپله
که دَ لام نه مخکښې زير راشى قران کښې
نري وايه دغه لام په ټول جهان کښې
دغه دوه دي مقامات دَ ډك لوستلو
لام دَ پاره دي راغلي په وئيلو
نور دَ دوو (2) نه چې دي څومره مقامات
نري لام هلته راغلي په حالات
ډك وئيلو ته تفخيم دَ جهان وائي
نرے کولو ته ترقيق دغه شان وائي
په وَ اللّٰه کښې لام ډبل راځي هر حال
نري لام دَ بِسْمِ اللّٰه لري مثال

*****

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ را قاعده

غټ لوستلو ته تفخیم په جهان وائی
نري والی ته ترقیق دغه شان وائی

غټ لوستل معنیٰ راغلے دَ تفخیم ده
دا په را کښې دَ رحمان او دَ رحیم ده

نري کولو ته ترقیق په دُنیا وائی
داسے دلته کښې قاریان عالمان ښائی

اِرْجِعُوْائي دے مثال ددي جهان
را نري ددي مثال ده په ښهٔ شان

را نه مخکښې زور او پیښ کهٔ په دُنیا وی
دا ساکنه را به ډکه د دُنیا وی

په هر ځائے کښې ورته ښهٔ اُوکړه نظر
دَ حرکت نه ئي کړه ځان پوره خبر

زور او پیښ کهٔ وی دَ را دَ سر دَ پاسه
دا لوستل به غټ ښائسته وی ستا دَ لاسه

دا دَ شد سره راځی هم کله کله
بي له زیره به داوی هر ځائے ډبله

دا دَ زیر سره چي راشی په یودر
نري وایه دغه را په هر بشر
را ساکنه وی ساکنه مخکښي بله

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخکښي زير سره به دا شي نري خپله
را چي وي دَاِمالے په هر حالت کښي
نري وايه دغه را په تلاوت کښي
زير لرونکے داسيِ را په هر مقام
چي دَروم سره اُوديږي شۀ تمام
نري وايه دغه را په هر حالت کښي
ياد ساته دغه بيان په تلاوت کښي

دَ ميم او نون مشدّد قاعده

نون او ميم لري غنّه هغه صورت کښي
مشدّد چي دواړه راشي تلاوت کښي

دَ ميم ساکن او نون ساکن قاعدے

لکه خنګ چي درے نقطے دَ ثا اوپا دي
حالتونه ميم ساکن له دومره دا دي
درے حالته دي دَ ميم ساکن په شمار
يو ادغام دے، بل اخفا او بل اظهار
کۀ دَ ميم ساکن نه وروستو وي ميم بل
نُو مُدغم به شي دَ ميم سره ميم خپل
دغني سره به دغه شي لوستلے
دَادغام صورت دا هر چا دے ليکلے
کۀ دَ ميم ساکن نه وروستو راشي باء

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو په میم کښي به غنّه وي دَ اخفاء
میم او باء که وروستو راشي په یو لار
دلته کیږي په هر ځائے کښي تش اظهار
دا حالت دَ نون ساکن شولو تمام
قلب سره ئي معتبر دي ټول احکام

دَ نون ساکن او تنوین قاعدے

اخفاء ، قلب سره ، اظهار ، ادغام کړه نُور
نون ساکن لري احوال دغه څلور
په تنوین کښي ټول جاري کړه دا بیان
نون ساکن دَ پاره حکم دَ جهان
نون ساکن او په تنوین کښي شته اظهار
که دَ حرفِ حلقي وروستو شي په لار
په دوه قسمه بیان شوے هر ادغام دے
یو غنّه سره ، خالي ئي بل مقام دے
یَنمُو ټول څلور حرفونه دَ غنّي دي
بي غنّي چي لام او را دي ورپسي دي
بل دوه ټکو نه جوړ شوي دے یو کور
حکم خلقو بیان کړے ورله نُور
نون ساکن تنوین به میم سره بدل شی
که دَ نون نه پس وی دا نو دا به تل شی

(c) ketabton.com: The Digital Library

قلب دے نوم ددي بیان په دي صورت کښي
چي دَنون نه پس وي باء په تلاوت کښي
دغه وخت کښي يو غنّه بله اخفاء ده
دا خبره بيان کړے علماء ده

په نون ساکن او تنوين کښي فرق

نون ساکن ليکلے شي لکه فَمَنْ
تنوين نه ښکاره کوي بل ته بدن
نون ساکن وئيلے شي په هر حالت کښي
دَ هر وصل او دَ وقف په صورت کښي
دَتنوين نون به شي وصل کښي لوستلے
دغه وقف کښي هيڅ چا نه دے ليدلے

ادغام او اظهار

لکه څنګ چي تول پنځه ددين ارکان دي
دَادغام دُوه قسمونه په جهان دي
يو مثلين دے دغه تام په مقام دے
دَقسمونو دَادغام نه يو ادغام دے
شته دے قسم مُتَجَانِسين يو بل
دا ناقص او تام راځي په هر محفل
بل ته وائي مُتَقَارِبَيْن تمام
کله کله دا ناقصه وي ادغام

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ مخرج صفات سره دَ حرف گفتار
ښهٔ واضحه ته وئیلے شی اظهار

مدّ اصلي او مدّ فرعي

ټول حرفونه ښهٔ راخکل په خپل مقدار
ورته وائی مدٌ اصلی په گفتار
دا تعریف دے دَ مدٌ اصلی بیان
داسے وائی په دُنیا کښې ټول قاریان
اصلی مدّ مدٌ ذاتی سره یادیږی
کله کله په طبعی هم بیانیږی
موقوف نه وی اصلی مدّ په څهٔ سبب
بس مقدار دَ اصلی مدّ لری طلب
په سبب باندې موقوف چې وی یو مدّ
ورته وائی دا دَ مدّ فرعی حد
فرعی مدّ لری په جمع دوه اسبابه
دَ همزے سره سکون کړه دَ اعرابه
اصلی هر ځائے هر حالت کښې شی لوستلے
عارضی وی کله کله غرځیدلے

دَ مدّ متصل او مدّ منفصل بیان

کهٔ سبب دَ فرعی مدّ چرے همزه وی
متصل، منفصل قسمه به دا دوه وی

(c) ketabton.com: The Digital Library

متصل مدّ دے یاد شوے په واجب

منفصل ته جائز وائی هر طالب

دَ (ساکن اعتبار سره) دَ مدّ قسمونه

دَ ساکن چې مدّ کښې راشی اعتبار

دوه قسمونه ترے جوړیږی په هر لار

یو لازم دے بل جائز سره دے یاد

دَ ساکن کور دے په دې سره آباد

پنځه قسمه دَ لازم شته په هر در

دوه قسمونه دَ جائز دی معتبر

دَ مدّ لازم قسمونه

لازم مدّ دے په پنځه قسمه کښې بند

پیداکیږی تلاوت کښې په دې خوند

یو ته وائی کلمی او مثقل

کلمی مخفف دے ورسره بل

یو حرفی مثقل مد شته دے لازم

بل حرفی مخفف یاد ساته دائم

پنځم دے مدّلازم سره دَلین

دا پنځه قسمه دَ مدّشول بهرین

دَ مدونو مقدارونه

مقدار دې لری حرفونه در په در

(c) ketabton.com: The Digital Library

توسط دے مینځ دَ طول او دَ قصر
خپل مقدار سره راځکل دَ حرف وینا کښې
دوه حرکته دي دَ قصر په دُنیا کښې
زیات راځکل دَ طول تعریف دے حقیقت
شپږ حرکته ئي مقدار دے هر ساعت
په اصلی مدّ کښې راغلے تل قصر دے
توسط په متصل کښې معتبر دے
منفصل کښې توسط شته دَ جهان
لکه څنګ چې طول لازم کښې دے بیان
په وقفي مد، عارضی کښې طول بهتر دے
توسط سره جائز په کښې قصر دے

دَ همزے قاعدے

لکه څنګ چې دوه نقطې دَ هریو تا دي
دَ همزې دُوه قسمونه تل ادا دي
نهٔ پتیږی هر ساعت چې شی لوستلے
قطعیه دغه په نوم شی رابللے
په شروع کښې وصلیه همزه لوستے شی
مینځ کښې دغه په وینا راغُرځیدے شی
دَ اسمونو په شروع کښې الف لام
وصلیه همزه لری دغه مقام

(c) ketabton.com: The Digital Library

زور لرونکي دا همزه په هر مقام وي
رنګ په رنګ دا مثالونو کښې مدام وي
که دریم حرف دفعل پیښ لري دُنیا کښې
پیښ په سر به دا همزه شي په وینا کښې
که دریم حرف دتهکي زیر لري یا زور
زیر لري به دا همزه په دغي در
اِسْمٌ ، اِثْنٌ ، اِبْنَةٌ دَ هریو لار
وصلیه همزه لري زیر په ګفتار
ورسره شته رنګ په رنګ نور مثالونه
دَ همزې وصلیې دا دي حالتونه
که همزه دَفعل وي په ابتدا کښې
دا قطعي دَ زورسره ده په دُنیا کښې
یو صیغه دَمضارع متکلم ده
دَا واحد صیغه قطعي ده او دائم ده
همزې ټولې قطعیه دي هر ځائې نورې
وصلیې نه علاوه چې دا شوې تیرې
پنځه فعله که موجود وي په یو دار
په دریم حرف ورسره پیښ وي په ګفتار
دَ کسرې نه به همزه دا محروم نه وي
همزه دلته وصلیه به مضموم نه وي

(c) ketabton.com: The Digital Library

اِمْشُــوا اِيْتُــوا اِقْــضُوا دريے شـول دغـــه شــان
اِبْـــنُـــوا اِتَّـــقُـــوْا د وه نـــو ردي دَ جهـــــان

حروفِ مده

واو نـــه کـلــــه چــې پيـــښ راشـــی مـقـدم
زيـــر دَيـــا نـــه مـخـکښې وي چـې هـغـــه دم
دَ الف نـــه مـخـکښـې زور چـې پـــه جهـان شـی
دغــــه دريے واړه ســاکــن چـې دغــه شـان شـی
پـــــه مـده حـــروف ســـره دغـــــه يـــاديـــږي
کتــــابــونـــو کښـــې زمــونـــږه بيــانيــــږي
ولاړ زور او زيـــر دي شـمـــار هـم پـــه مده کښــې
ولاړ پيـــښ دلتـــه راغـلـے هـر حـصـــه کښــې
دغـــــه دريے واړو لـــــه حــکـم مـقــدم دے
دا بيــــان دَ هــــر بيـــان نـــه ډيـــرا هـم دے

حروفِ لين

واو او يــا نـــه مـخـکښـې کـلـه چــې وي زور
دغــه دواړه هـم سـاکـن چـې کـړي پـــه سـر
ورتـــه وائـــی دوه حـــرفـــونـــه تـول دَ لـيـن
ادا شـــوي ښــــهٔ پـــه نــــرمـــه بهتــريـن

دَ وقف بيان

ســاه کـــهٔ اخـلـے دا دے وقف شـريـعـت کښـې

(c) ketabton.com: The Digital Library

اُدریدل دی دَ قرآن په تلاوت کښې
اُدریدل غواړی انسان کله نا کله
بندوی هغه قرآن کله نا کله
یو په خپل اختیار سره انسان اُدریږی
بل هغه چې تلاوت ورته گرانیږی
نور کُولے هغه نشی تلاوت
نو مجبوره دے ساه اخلی دا ساعت
اول وقفِ اختیاری ددې جهان دے
چې په خپله دَ انسان ختم بیان دے
بل په اضطراری یاد دے در په در
مجبوراً کوی دا وقف هر بشر
کۀ معنیٰ پرې نۀ بدلیږی تلاوت کښې
دغه دواړه دی روا په شریعت کښې
په معنیٰ باندې نظر چې دَ انسان وی
علاماتو ته ئې خیال چې دَ قرآن وی
دا په وقفِ اختیاری سره یادیږی
کتابونو کښې په دې نوم بیانیږی
ساه شی لنډه نور لوستل چې په چا گران شی
گران چې دۀ له تلاوت ددې قرآن شی
وقف دے اضطراری په دې صورت کښې

(c) ketabton.com: The Digital Library

خیـــــال کـــوه د دغـــــي دواړو تـــلاوت کښـــــي

دَ وقف قسمونه

تـــول پـــنـــځــــه قســـمــــــه دَ وقف دي بیـــان
داســـے وائـــی پـــه دُنیـــا کښـــي عـــالـــمـــان
یـــو لازم دے بـــل مــطـــلـق پـــه هـــر مــقـــام دے
دغـــه وقف پـــه قـــرآن کښـــي خـــاص او عـــام دے
جـــائـــز هـــم شتـــه مـجــوّز پـــه تـلاوت کښـــي
مُــرخــص پـنـځـم راغـلـــے دے صـورت کښـي
دا پـــنــځـــه قســـمـــــه دَ وقف دي راغـــلــــی
ادا کیــــږي آیـــاتـــونـــه پـــه دې ښـــکـــلـــی
ضـــــــروري اولازم وقف دے پـــــــــه میـــــم
اُدریـــــدل دي روا شـــــــی پـــــــــه زا جیـــــم
اُدریـــدل دي هـم پـــه طـــا بـــانــدې راغــلـــی
ادا کیــــږي آیـــاتـــونـــه پـــه دے ښـــکـــلـــی
دائـــره وقف دَ پـــاره ځـــائـــے پـــه ځـــائـــے ده
دغـــــــه نـــخـــــــه دَ آیـــت دَ جـــدائـــے ده
قِف ســـره پـــه هـــر مــقـــام بـــانـــدې اُدریـــږه
بـلـــے ســـاه ســـره بیـــا مــخــکښـــي روانیـــږه
دا بهتــــــر دي دَ قــــــرآن پـــــه تـــلاوت کښـــــي
داســـے وائـــی عـــالـــمـــان پـــه دے صورت کښـــي

(c) ketabton.com: The Digital Library

وقف النبی (ﷺ) دے راغلے په قرآن کښي

دغه ځائے دَ اُدريدو دے په جهان کښي

دلته وقف دَ نبيانو سردار ﷺ کړے

وقف دلته کښي نيکانو بار بار کړے

قاف چي کله وي يو اخے په قرآن کښي

وقف دلته بعض ګنړي په دي جهان کښي

دَ سکتے شته په قرآن کښي علامت

بند وُل دي په دے سره تلاوت

ساه چي ماته درنه نشي په جهان

لږ ساعت نه پس جاري کړه خپل بيان

دا تعريف دَ هر سکتے دے په جهان

داسے وائي په دُنيا کښي عالمان

وقفه هم وائي سکتے په قرآن کښي

خيال ساته ددغي هر ځائے هر بيان کښي

صل به کله کله ستا شي په نظر

اُدريدل نه اُدريدل دي برابر

لا مطلب لري چي نشته اُدريدل

تلاوت جاري ساته دلته کښي خپل

په محل دَ وقف اُوديږه صحيح

تام کافي حسن شته وقف هم قبيح

(c) ketabton.com: The Digital Library

كۀ څوك اُوكړي اعتبار دَ كيفيت

ټول څلور قسمه به جوړ شي دا ساعت

يو ابدال دے بل دے رَوم سره اسكان

دَ اشمام سره شته وقف دغه شان

دَ الله فضل وكرم سره كتاب

ختم شولو ضروري تر ينه هر باب

په اخر كښې بيا سلام په محمد ﷺ شه

دا سحر سره ماښام په محمد ﷺ شه

ورسره درود زۀ وايم په نبي ﷺ

چې بُنياد دے په دُنيا دَ هر ولي

ورسره ئې شۀ په آل تل سلامونه

په ښائست ئې په جمال تل سلامونه

بيا سلام دے په اصحابؓ دَ محمد ﷺ وي

دا سلام دې په هر باب دَ محمد وي

زۀ په سره ختموومه خپل كتاب

ربَه كړه رانه قبول په كښې هر باب

تمت بفضل الله تعالیٰ وبتوفيقه. ربنا تقبل منا انك انت السميع العليم. وتب علينا انك انت التواب الرحيم. والحمد لله تعالیٰ علی ذالك. وصلی الله تعالیٰ علی خير خلقه محمد واله واصحابه اجمعين.

جمعة المبارك 11 رمضان المبارك ...ستمبر 2008

(c) ketabton.com: The Digital Library

وَرَتِّلِ الْقُرْاٰنَ تَرْتِيْلًا ﴿القرآن﴾

دَ علم تجويد په موضوع يو منفرد کتاب

گلدسته دَ تجويد

﴿دَ علم تجويد ټول اهم مسائل په شعرونو کښې﴾

تصنيف

احمدعلی مردانی

فاضل جامعة العلوم الاسلاميه علامه بنوریؒ ټاون کراچی

خورونکے

اسلامی ادبی ټولنه

یونیورسټی روډ مردان 0312-9818511

گلدسته دَ تجويد منظوم

تصنيف

احمدعلی مردانی

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library